

Міжнародна торгівля і сталий розвиток. Економічні, історичні та моральні аргументи на користь асиметричної міжнародної торгівлі

Боб Мілвард

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

Переклад — Роман Ключко

© Видавництво «Наш Формат». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Професор Райнерт якось наголосив: «Ми всі заручники мертвих економістів». Адже хтось колись запропонував певні концепції, теорії та моделі. Політики, що повірили в них, ухвалили відповідні рішення, які вплинули на економічні умови та інвестиційний клімат. Хоч ці рішення і дійшли до наших днів трансформованими, їхні витоки залишаються в ідеях, що давно сформували наш світогляд.

Проблема полягає в тому, що багато з цих моделей побудовані за аналогією з ньютонівською механікою. Вони працювали б у гіпотетичних ідеальних умовах, яких насправді не існує. Економіка, що спирається на концепції рівноваги, симетрії, гармонії, рівних умов і невтручання, чудово виглядає на сторінках підручників. Натомість у реальному житті маємо справу з цілком протилежними явищами. Насправді економічні системи надзвичайно динамічні, нерівноважні й непередбачувані. Вони більше схожі на живі організми, а не на фізичні об'єкти. Бачимо асиметрію, нерівномірний розвиток, колосальні відмінності в умовах і жорстку конкуренцію, яка рідко буває справедливою. Часто ідеологізована та відірвана від реальних контекстів економічна теорія стає не лише поганим інструментом у руках її користувачів, а й вдалою зброєю в руках окремих країн і міжнародних фінансових інституцій.

Саме за таких умов важливо усвідомлювати, що принципи, які діють у теорії за ідеальних обставин (яких фактично не існує), часто не витримують перевірки практикою. Вільна торгівля не завжди створює гармонію та процвітання, а відкриті кордони не обов'язково гарантують рівні можливості. Політика невтручання і відсутність власної економічної стратегії закономірно призводять до деградації та втрати суб'єктності, а не до свободи й добробуту. Історія свідчить, що успішними ставали саме ті країни, які в певний період користувалися протекціонізмом, захищали свої ринки, втручалися в економічну політику і створювали умови для розвитку національного виробництва.

У цьому контексті книжка Боба Мілварда «Міжнародна торгівля і сталий розвиток. Економічні, історичні та моральні аргументи на користь асиметричної глобальної торгівлі» набуває особливої актуальності. Вона пропонує не тільки ґрунтовний теоретичний аналіз, а й практичні інструменти, що базуються на емпіричних даних і враховують складні реалії сучасного світу.

Для України це видання має особливу вагу. Наша країна, перебуваючи на етапі екзистенційної трансформації, шукає власний шлях у глобальній економіці, стикається не тільки з загрозою власному існуванню, а й з нерівними умовами торгівлі, тиском розвиненіших країн та необхідністю виконувати складні міжнародні регламенти. Якщо ідеали вільної торгівлі можуть бути привабливими на папері, то реальність вимагає тоншої та гнучкішої стратегії, яка враховує і історичний досвід, і сучасні виклики.

Боб Мілвард у цій книжці пропонує модель «асиметричної» торгівлі, що передбачає гнучкіші правила та відмінні зобов'язання для держав із різним рівнем економічної зрілості. Йдеться не про відмову від ринкових механізмів чи заперечення переваг глобалізації, а про те, щоби зважати на історичні чинники та надавати молодшим або біднішим економікам додатковий «кредит часу й ресурсів» для зростання конкурентоспроможності та виробничих здібностей. Автор послідовно демонструє, як універсальний принцип вільної торгівлі в низці випадків загострює нерівність, коли розвинені країни отримують основну частку вигід, а країни з нижчим рівнем доходів лишаються постачальниками дешевих ресурсів чи сировини.

У контексті України цей підхід відкриває нові можливості. Наприклад, аграрний сектор, що останніми десятиліттями забезпечує значну частку експортних надходжень, може бути модернізований з урахуванням принципів сталого землеробства, поглибленої переробки та справедливого розподілу прибутку

вздовж усієї виробничо-збутової мережі. У промисловості, особливо в енергоємних і ресурсозатратних галузях, варто шукати баланс між прагненням до стрімкого зростання експорту та потребою зменшувати шкідливі викиди й упроваджувати «зелені» технології. Модель асиметричної торгівлі, запропонована Мілвардом, може стати підґрунтям формування зовнішньоекономічної політики, яка враховує місцеві реалії та історичні умови, водночас дотримуючись глобальних принципів сталого розвитку.

Окрім економічного й історичного аналізу, автор надає великого значення моральному аспекту. Адже часто вигідні торговельні умови історично закріплювалися завдяки не тільки економічній ефективності, а й політичній чи військовій перевазі одних держав над іншими. Результати такої асиметрії помітні й досі. Усвідомлення цього дає змогу порушити питання етичної відповідальності багатших країн, які під час укладання торговельних угод зберігають привілеї та, по суті, заважають встановленню справжньої рівноправності серед учасників ринку. На думку Мілварда, сталого розвитку неможливо досягти без трансформації цих інституційних перепон — і саме в цьому полягає один із найважливіших викликів сучасності.

Для українських читачів варто підкреслити, що ідеї, викладені у книжці, не обмежуються кабінетними дискусіями, а пропонують конкретні орієнтири для державної політики на шляху до євроінтеграції та розвитку міжнародних торговельних зв'язків. Практика показує, що укладення поглиблених і всеосяжних угод про вільну торгівлю не завжди приносить пропорційні переваги всім сторонам. Тому підхід, коли торгова політика коригується з огляду на історичні та економічні вразливості конкретних партнерів, може стати надійною основою для створення більш збалансованих взаємин.

Переклад цієї книжки українською мовою розширює інтелектуальний простір як урядовців та науковців, так і підприємців та громадських активістів, які прагнуть глибше зрозуміти механізми глобальної економіки. Вона дає поштовх до реформування підходів України в міжнародній торгівлі, може стимулювати дискусії про значення державного регулювання, а також надихнути на впровадження обміркованих «зелених» ініціатив. Адже економічне зростання, що супроводжується виснаженням природних ресурсів або нехтуванням правами найбільш вразливих соціальних груп, у сучасних реаліях уже не є прийнятним варіантом розвитку.

Сподіваємося, що це видання стане цінним орієнтиром у налагодженні партнерства між українськими та зарубіжними підприємцями, дослідниками і представниками державних органів. Воно демонструє, що глобальна торгівля — це не обов'язково гра з нульовою сумою, де сильні диктують умови слабшим. Навпаки, за умови продуманого й етичного підходу, вона може перетворитися на багатосторонній процес діалогу та обміну, який сприяє економічному прогресу й захисту планети для наступних поколінь.

Запрошуємо читачів до уважного ознайомлення з цією книжкою і до критичного осмислення її ідей. Сподіваємося, що вона надихне на нові дослідження, реформи й партнерські ініціативи. Сьогодні як ніколи Україні потрібні інновації та стратегії, здатні посилити її позиції на міжнародній арені й водночас захистити національні інтереси, підтримуючи ідею про те, що розвиток може бути й справедливим, і сталим.

Українська асоціація Римського клубу щиро вдячна за фінансову підтримку українського перекладу й видання цієї важливої книжки першому Web3 університету Learn To Earn Global, команді впровадження штучного інтелекту AISync Global та юридичній фірмі «Лабораторія банкрутства», а також нашому

багаторічному партнеру — видавництву «Наш Формат».

Президент Української асоціації Римського клубу, член
Наглядової ради Київського міжнародного економічного форуму,
куратор Академії КМЕФ, д-р екон. наук ВІКТОР ГАЛАСЮК

• • •

Далі — у повній книжці «Міжнародна торгівля і сталий розвиток. Економічні,
історичні та моральні аргументи на користь асиметричної міжнародної
торгівлі».

nashaknyga.com.ua